

1. «Місячна соната»

Дайте поплакати,
дайте поплакати
і розчинитися в морі солонім,
дайте побути — собою — усякою,
дайте зануритись в щастя
і в горе.

Як покохала —
зіркою стала, —
в сяйво долонь
так щасливо летіла!
Радістю,
втіхою
стати хотіла.

Стала лиш
опіком —
серця і тіла.

Сергій лежить на чисто вимитій рососою траві, яка, беручи тепло від землі та його тіла, стає майже сухою, м'якою на дотик. Довкола благодать. Ніч. Небо над зорями, небо під зорями — і людина, розчинена в тому небі. Через скляне око телескопа Місяць видається не пихатим бевзнем, як оце сьогодні, а звичайнісіньким холодним пустельним шматком каміння, й зовсім не світилом, навіть не ліхта-

риком. Купа німого бездушного ґрунту, який ніколи нічого не вродить. Шпилясті гори без вітру, вулканічні кратери без вогню, «моря» без води та штормів, пустелі без піщаних буревіїв. Як Зорянка його називала? «Штукар». І лагідно, і потішно.

Штукар. Майстер на вигадки. Він не має на меті когось веселити, просто очікувально спостерігає, як легко-вірно піддаються його магнетизму люди, земля, води на тій Землі. Припливи, відпливи... Моря й океани відступають, бо він рухає ними... Звісно, штукар.

До знайомства з Зоряною Місяць для Сергія був лишень супутником Землі, другим за яскравістю об'єктом на земному небосхилі після Сонця і п'ятим за величиною природним супутником планет Сонячної системи. І ще, можливо, гордим персонажем народних пісень. То Зоряна вдихнула в те слово душу. Інколи йому здавалося, що все, на що падав її погляд, оживало. Вона палко любила світ у всіх його проявах. І той, що згори парасолькою накриває, і той, що під ногами простелений. Вона майстерно заплітала побачене у вірші, даруючи життя навіть неживому.

Наче вчора те було: сидять вони на високому пагорбі біля самісінького Дністра. Тепла літня ніч. Цвіркуни мов подуріли — вистукують у траві свої диво-звуки. Їм байдуже до двох закоханих людей, бо вони також закохані. Вода внизу іскриться під місячним світлом, а вгорі майже як теперечки — зорі-зорі-зорі, мов алмази-брахмани, виблискують. Його Зіронька не втримується, наспівує:

Ой, не світи, місяченьку, не світи нікому,
Тільки мому миленькому, як йтиме додому.

— А Місяць зовсім не світить, — заперечує Зоряні Сергій жартома, ох і любить він отакі кпини. — Місяць

відбиває сонячні промені, що віддзеркалюються білим пилом його поверхні, а його фаза (тобто та частина поверхні, яку ми із Землі бачимо) визначається її положенням на орбіті. А от зорі — інша справа. Вони світять.

— Ой, Сергійко-Мудрійко! Ти — зануда. І за що я тебе кохаю? Чи не байдуже людству до білого пилу поверхні Місяця в ось такі моменти, коли в душі птаха народжується? От скажи мені на милість, чи стало б людство ліпшим без «Місячної сонати» Бетховена? Якби сердешний композитор мислив твоїми категорійками, то ніц би путнього не витворив.

Вона замислено задирає голову, кілька секунд мовчить. Сергій усміхається, бачачи, як кінчиком її носа блискає місячний промінь. Красиво!

— Сергійку, а мені зараз Місяць підспівує, чуєш? — шепоче ледь чутно.

Сергій стенає плечима. Поетеса, що з неї візьмеш? Фантазерка ще та!

— Та де ти там чуєш! Фаза Місяця, гравітаційні сили, карта Раччіолі, якщо його з кимось не сплутала! Боже, якого я нудного академізму від тебе нахапалася! — Зоряна вдавано ображено надуває губи. — Хто знає того Раччіолі, крім тебе та ще гурту таких самих всезнайонок? А ось «Місячну сонату» чули усі. Бачиш, навіть зорі штукарю яскраво підморгують.

— Не Раччіолі, а Річчолі¹, — поправляє Зоряну Сергій і додає повагом: — Е-е-е, зорі — то геть інше. Це не Місяць.

---

¹ Джованні Баттіста Річчолі (17 квітня 1598 року, Феррара — 25 червня 1671 року, Болонья) — італійський астроном. Спільно з Грімальді вивчав Місяць і склав перші місячні карти; назви місячних морів і кратерів (у тому числі кратера Коперника) з цих карт використовуються донині. (Прим. авт.)

Вони напrawdę світять. Бо потужний тиск у їх центрі викликає реакцію ядерного синтезу. Під час цих реакцій атоми водню з'єднуються, виділяючи велетенську кі...

Не договори́в. Зоряна обірвала його:

— О, тільки не тра' зачинати повчальну лекцію вже про зорі, добре? Вони просто є, як ми з тобою.

Стрепенувся від спогаду. О, так. Зорі є. Близько чотирьох із половиною тисяч зірок можна побачити на небі неозброєним оком у таку ніч, як сьогодні. Можливо, не всі живі, бо деякі давно вже мертві, а світло їхнє досі блукає Всесвітом. Як і душа Зорянки. Бо тіло мертве, а душа? Вона дотепер тут, поруч, ніяк не пристане до жодного берега. Сергій відчуває це. У спогадах, у мріях, у снах, у віршах, у смішних малюнках, навіть у сонаті Місячній, між небом та землею. Застрягла, бо то він винен. Він її не відпускає. Не може, не вміє, не знає як. Замулити пам'ять чимось би... Та чим? До відірваної ноги можна протез причепити, а до покаліченої душі?

Скільки разів картав себе за те, що тоді спізнився. Якби приїхав раніше на півдоби, встиг, долетів, був поруч у пологовому будинку, то все склалося б по-іншому. Вона померла під час пологів, син так і не народився. Лікарська недбалість, байдужість — чорторий... Важко пригадуються ті години. Не хотів летіти на той клятий симпозіум у Німеччину. Наче передчуття якесь мав. Зірка наполягала:

— Коханий, Сергієчку, то твій шанс! Не всіх навіть визнаних науковців запрошують. А що зі мною станеться? Жінки народжували до мене, народжуватимуть і після. Із лікарем домовлено, гроші наперед заплачені, бабуня Ніна поруч, Арсен, Лерка, пані Клара... Усе буде гаразд, сонечко, обіцяю дочекатися... Ще два тижні в запасі.

Не дочекалася. Малюк попросився на світ раніше. Почалися передчасні пологи — перші, болючі. А за ними

калейдоскоп дурних випадковостей. Забута в поспіху мобілка на столі. Утомлений цілодобовою працею водій «швидкої», який відпрацьовував другу зміну поспіль і за себе, і за хворого напарника, переплутав адресу пологового і завіз не в ту лікарню. П'яний, мов чіп, черговий лікар-гінеколог у приймальні, медсестри напідпитку, сердиті та вічно всім незадоволені санітарки. Сплутані пазли, мов вирок: ліки, що мали б стимулювати процес народжування, все зробили навпаки... Укололи кінську дозу заспокійливого замість стимулятора. Зірка з дитям заспокоїлися та заснули. Її поклали на кушетку в передпологовій палаті і просто забули. «Згадали» аж вранці після перезмінки, коли розлючений та наполегливий Сергій із аеропорту відразу примчав у лікарню й зчинив справжній рейвах, піднявши всю клініку на ноги.

Його Зірка спала, всміхаючись чи то ангелам, чи снам. Правою рукою тримала живіт, де покоїлося маля, ліву поклала під голову. Вона так і не прокинулася.

Що було опісля — Сергій майже не пригадує. Пеленою застелена свідомість. П'яний рудоволосий молодий чоловік із вицвілими банькатими очима перед ним. То лікар, той самий, і він у білому халаті, і від нього смердить перегаром. Тупо шкірється, раз по раз гидко гикаючи та розводячи апатично руки в сторони: «Ух, той! Вибач, корешок. Так сі стало. Святкували мої уродини, напилися вдрабадан. Буває. Знайдеш іншу тьолку. Благо, того добра навалом. Вона й так би не народила сама. У неї... е-е-е... той...» І він далі говорив, говорив, говорив, бридливо надуваючи губи. Та самих слів Сергій уже не слухав. Вони ставали гидкими ропухами, вискакуючи з рота горе-лікаря та, роздуваючись, лускалися від огиди. Тріскалися та лишали по собі смолянистий слід. Світ умирав, тяжко й помалу. Звідкись у руках з'явився гострий предмет,